

Beslutningsforslag nr. B 140. Fremsat den 25. marts 1988 af Aage Frandsen (SF), Leif Hermann (SF), Birgitte Husmark (SF), Ejner Larsen (SF), Jes Lunde (SF), Rahbæk Møller (SF), Bjørn Poulsen (SF) og Ebba Strange

Forslag til folketingsbeslutning

om nedsættelse af et udvalg til undersøgelse af magtforholdene og demokratiets vilkår i Danmark.

Folketinget pålægger regeringen at nedsætte et udvalg til undersøgelse af magtforholdene samt demokratiets vilkår i Danmark efter følgende retningslinier:

1. Der nedsættes et udvalg på 12 medlemmer. Medlemmerne udpeges efter indstilling af København, Århus og Odense Universiteter, Roskilde og Ålborg Universitetscentre, Den Polytekniske Lærestanstalt, DTH, Handelshøjskolerne i København og Århus, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd samt 1 medlem efter fælles indstilling fra de fire organisationer Handelskammeret, Håndværksrådet, Industrirådet og Landbrugsrådet. Udvalget supplerer sig endvidere med 1 svensk og 1 norsk forsker, der har deltaget i tilsvarende undersøgelser i sit hjemland. Udvalgets sammensætning skal endvidere være repræsentativt for relevante forskningsområder og med ligelig kønsfordeling.

Sekretariatsbistand for udvalget udføres enten af Københavns eller Århus Universitet.

2. Udvalget har til opgave at iværksætte en undersøgelse af følgende:

- a. Hvilke magtressourcer og hvilken indflydelse råder forskellige befolkningsgrupper over?
- b. Hvilke muligheder for at udøve magt og indflydelse har forskellige befolkningsgrupper?

- c. Hvorledes udøves magt og indflydelse af forskellige befolkningsgrupper?
- d. I hvilken udstrækning giver de formelt sikrede demokratiske rettigheder sig reelt udslag ved aktiv medvirken i beslutningsprocesser såvel centralt som lokalt?
- e. I hvilken udstrækning består der magtkoncentration inden for de forskellige samfundsområder i Danmark (det private erhvervsliv, den offentlige sektor, arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer, andre interesseorganisationer, pressen m.fl.) samt på tværs af disse?
- f. I hvilken udstrækning har udenlandske kapitalinteresser indflydelse på det danske samfund?
- g. I hvilken udstrækning har det danske medlemskab af EF påvirket magtforholdene og demokratiet i Danmark?

3. Udvalget nedsættes umiddelbart efter folketingsbeslutningens vedtagelse og påbegynder sit arbejde 1. august 1988.

Til afholdelse af nødvendige udgifter – herunder udgiften til sekretariatsbistand – for den resterende del af finansåret 1988 indgives en ansøgning til Folketingets Finansudvalg.

For det følgende finansår afsættes en årlig bevilling fastsat efter indstilling fra udvalget.

4. Udvalgets arbejde forventes afsluttet inden udgangen af 1995. Udvalget påser, at forskningsresultaterne offentliggøres hurtigst muligt, efterhånden som de færdiggøres.

—LF7

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Forslaget er inspireret af lignende undersøgelser i Norge og Sverige, hvor undersøgelserne iværksattes på regeringsinitiativ. I Norge er arbejdet afsluttet, medens undersøgelserne i Sverige stadig er i gang.

Baggrunden for forslaget om at iværksætte undersøgelser om magtforholdene og demokratiets vilkår i Danmark er ikke, at der slet ikke foretages sådanne undersøgelser, men derimod at disse undersøgelser er meget begrænsede, særlig når man sammenligner med tilsvarende undersøgelser i udlandet, f.eks. i de nordiske lande. Da der allerede foreligger materiale fra Norge fra de afsluttede undersøgelser og fra de igangværende svenske undersøgelser, vil vi i Danmark kunne spare en del egne ressourcer ved at udnytte de erfaringer, der allerede er gjort i Norge og Sverige.

Bemærkninger til de enkelte punkter

ad 1.

For at sikre et godt resultat er det vigtigt, at udvalget sammensættes alsidigt, således at såvel relevante forskningsmiljøer som de forskellige universiteter og højere læreanstalter inddrages i arbejdet. Endvidere at der ved udvalgets sammensætning tages hensyn til forskellig forskningsmæssig baggrund, f.eks. i følgende videnskabelige områder: statskundskab, nationaløkonomi, sociologi, psykologi, historie, kulturforskning, forvaltningslære og organisationsteori.

Ved inddragelse af 1 svensk og 1 norsk forsker som foreslået vil udvalget umiddelbart kunne drage nytte af de erfaringer, man har draget under undersøgelserne i Norge og Sverige.

Det bemærkes, at 1 norsk forsker tilsvarende er medlem af det tilsvarende udvalg i Sverige.

ad 2

Ved belysningen af forskellige befolkningsgrup-

pers indflydelse bør følgende forhold tages i betragtning:

- a. Kvinder i forhold til mænd.
- b. Forholdene mellem forskellige aldersgrupper.
- c. Indvandrergrupper i forhold til danske statsborgere.
- d. Personer med en kortvarig uddannelse i forhold til personer med længerevarende uddannelser.
- e. Forholdet mellem økonomisk dårligt og økonomisk velstillede.
- f. Enlige i forhold til personer, der lever i parforhold.
- g. Landbefolkning i forhold til bybefolkning.
- h. Arbejdere i forhold til funktionærer.
- j. Selvstændige i forhold til lønarbejdere.
- k. Selvstændige med ingen eller kun få ansatte i forhold til selvstændige med mange ansatte.
- l. Almindelige lønarbejdere i forhold til virksomhedsledere.
- m. Folkevalgte i forhold til embedsmænd og eksperter.
- n. Brugere af offentlige systemer i forhold til systemernes repræsentanter.

Det er vigtigt, at magtforholdene og demokratiets vilkår nu gøres til genstand for en grundig undersøgelse inden for alle områder i det danske samfund. Derfor skal såvel det private erhvervsliv og den offentlige sektor (stat, amter og kommuner) som arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer, interesseorganisationer i øvrigt, herunder idrætsorganisationer og foreninger med velgørende formål, finansverdenen i øvrigt, offentlige fonde og boligselskaber, samt familien inddrages i undersøgelsen. Samtidig vil det være naturligt at underkaste udenlandske interessers indflydelse på forholdene i Danmark en nærmere undersøgelse. En væsentlig del af undersøgelsesarbejdet vil bestå i at sammenligne, hvad man kan kalde det formelle demokrati, med de reelle muligheder og i tilslutning hertil belyse, i hvilken udstrækning disse muligheder reelt udnyttes.

Det pålægges udvalget aktivt at inddrage relevante forskergrupper i undersøgelserne og aktivt arbejde

for, at undersøgelser sættes i gang. Det forudses, at forskergrupper også henvender sig til udvalget med forslag til konkrete projekter, hvoraf en del vil kunne indgå i det allerede eksisterende forskningsarbejde på universiteter og højere læreanstalter. I sidstnævnte tilfælde vil udvalgets opgave alene bestå i at træffe beslutning om ydelse af eventuel økonomisk støtte.

ad 3

Udgifterne vil omfatte sekretariatsudgifter, støtte til, forskningsprojekter, herunder publiceringsudgifter samt dækning af omkostninger ved udvalgsarbejdet.

ad 4

Det skønnes, at udvalgsarbejdet vil strække sig over en periode af 5-6 år. Resultaterne af de enkelte projekter vil blive offentliggjort, så snart de foreligger, således at resultaterne hurtigst muligt kan indgå i den offentlige debat om magtforholdene og demokratiets vilkår.

Det pålægges udvalget at offentliggøre forskningsresultaterne såvel i videnskabelige rapporter som i lettilgængelig form, f.eks. i debatpjecer, således at et større udsnit af befolkningen har mulighed for at drage nytte af forskningen og deltage i offentlige debatter.

Udvalgets medlemmer forpligtes endvidere til at deltage i offentlige debatter om udvalgets arbejde, emner og resultater. Resultaterne af udvalgets undersøgelser kan bl.a. anvendes af regeringen, Folketinget og Folketingets politiske partier i forbindelse med eventuelt lovgivningsarbejde.